

KABLOSUZ İLETİŞİM

805540

MODÜLASYON TEKNİKLERİ – SAYISAL MODÜLASYON

İçerik

3

- Sayısal modülasyon
- Sayısal modülasyon çeşitleri
- Sayısal modülasyon başarımı

Sayısal Modülasyon

4

- Analog yerine sayısal modülasyon yöntemleri
- Avantajları
  - Gürültüye karşı direnç
  - Farklı biçimli bilginin kolay çoğullanması
  - Yüksek güvenlik
  - Yanılgı denetim kodları
  - Kaynak kodlama
  - Denkleştirme

Sayısal Modülasyon

5

- Modüle eden işaret darbe dizisi
- Her simge sonlu sayıda m adet durum içerir.
- $n = \log_2 m$ bit/sembol

Sayısal Modülasyon Seçimi

6

- Amaç:
  - Düşük SNR değerinde düşük BER değeri
  - Düşük bant genişliği kullanımı
  - Sönümlü kanallarda yüksek başarımlı
  - Gerçekleştirilmesinin kolay ve ucuz olması
- Bant genişliği verimi
- Güç verimi

Güç Verimi

7

- Mesajın düşük bit yanılğı oranı ile elde edilme yeteneği
- Güç verimi, η_p
- Bit başına düşen işaret enerjisinin gürültü güç spektral yoğunluğuna oranı, E_b/N_0

Bant Genişliği Verimi

8

- Veriyi sınırlı bant genişliğinde taşıma yeteneği
- Daha hızlı iletişim
  - Daha çok bant genişliği ihtiyacı
- Bant genişliği verimi, $\eta_B = \frac{R}{B} \text{bps/Hz}$
  - İşgal edilen bant genişliğinin ne oranda verimli kullanıldığının ölçüsü
- Veri hızı ile bant genişliği arasındaki ilişki
  - *Biliřim Kuramı*

Sistem Kapasitesi

- Shannon Kanal Kodlama Teoremi
  - İletim hızı kanal kapasitesinden küçük olmak şartıyla uygun kodlama yöntemi kullanıldığında oluşacak yanılğı oranı istenildiği kadar küçük yapılabilir.
- Toplanır beyaz Gauss gürültü (AWGN) kanalı için,
  - $\eta_{B_{\max}} = \frac{C}{B} = \log_2 \left(1 + \frac{S}{N} \right)$

Güç – Bant Genişliği Verimi

10

- Kanal kodlaması kullanımı
  - Bant genişliği verimini azaltır
  - Güç verimini arttırır
- Yüksek seviyeli modülasyon yöntemleri
  - Bant genişliği verimini arttırır
  - Güç verimini azaltır
- Uzlaşa
- Diğer verim kriterleri
  - Karmaşıklık, maliyet,...

Bant Genişliği ve Güç Spektral Yoğunluğu

11

- Bant genişliği tanımı
  - Tek bir tanım mevcut değil
- Güç spektral yoğunluğuna bağlı olarak farklı tanımlar yapılabilir.
  - Mutlak bant genişliği – sıfırdan farklı tüm aralık
  - Yarı güç bant genişliği – 3 dB azalma olan aralık
  - Sıfırdan sıfıra bant genişliği – ana spektral lob

Modülasyon İşaretlerinin Geometrik Gösterimi

12

- $S = \{s_1(t), s_s(t), \dots, s_M(t)\}$: modülasyon işaret kümesi
- $\log_2 M$ adet sembol
- İkili sistemde sadece 2 sembol
- $M=8$ ise 3 bit ile gösterim mümkün

Geometrik Gösterim

13

- Vektör uzayının sonlu bir kümesi vektör uzayının bazını oluşturan N tane birim dik sinyal ile ifade edilir.
- Baz vektörleri: $\{\phi_j(t) \mid j = 1, 2, \dots, N\}$
- Dikgen vektörler
  - $\int_{-\infty}^{\infty} \phi_i(t)\phi_j(t)dt = 0 \quad , i \neq j$
- Normalize edilmiş vektör
  - $E = \int_{-\infty}^{\infty} \phi_i^2(t)dt = 1$

Örnek Geometrik Gösterim

14

- $s_1(t) = \sqrt{\frac{2E_b}{T_b}} \cos(2\pi f_c t)$ ve $s_2(t) = -\sqrt{\frac{2E_b}{T_b}} \cos(2\pi f_c t)$: işaretler
- $\phi_1(t) = \sqrt{\frac{2}{T_b}} \cos(2\pi f_c t)$: baz vektörü
- $s(t) = \left\{ \sqrt{E_b} \phi_1(t), -\sqrt{E_b} \phi_1(t) \right\}$: işaret kümesi

Sayısal Modülasyon Teknikleri

15

- Doğrusal Modülasyon
  - İletilen sinyalin genliği, modüle eden sinyal ile doğrusal olarak değişir.
  - Bant genişliği açısından verimlidir.

- Doğrusal Olmayan Modülasyon
  - İletilen işaretin genliği sabittir.
  - Daha fazla bant genişliğine ihtiyaç duyulur.

İkili Faz Kaydırmalı Modülasyon, BPSK

16

- Sabit genlikli taşıyıcının fazı m_1 ve m_2 sinyallerine bağlı olarak değişir.
- Faz farkı genellikle 180° 'dir.
- Taşıyıcısı bastırılmış çift yan bant genlik modülasyonu ile aynı.
- A_c genlikli sinüzoidal taşıyıcının bit başına enerjisi
  - $E_b = A_c^2 T_b / 2$

BPSK Bit Yanılğı Oranı

17

□ AWGN kanal için,

$$□ P_{e,BPSK} = Q\left(\sqrt{\frac{2E_b}{N_0}}\right)$$

Dördün PSK, QPSK

18

- Tek bir sembol ile 2 bit taşındığı için BPSK sinyaline göre 2 kat daha fazla bant genişliği verimine sahip.
- Taşıyıcı fazları: 0° , 90° , 180° , 270°
- QPSK işareti:
  - $s_{QPSK}(t) = \sqrt{\frac{2E_s}{T_s}} \cos\left(2\pi f_c t + (i-1)\frac{\pi}{2}\right)$
- Sembol süresi bit süresinin iki katıdır.

QPSK

19

□ Baz fonksiyonları

$$\square \phi_1(t) = \sqrt{\frac{2}{T_s}} \cos(2\pi f_c t) \text{ ve } \phi_2(t) = \sqrt{\frac{2}{T_s}} \sin(2\pi f_c t)$$

□ QPSK işareti:

$$\square s_{QPSK}(t) = \left\{ \sqrt{E_s} \cos\left[(i-1)\frac{\pi}{2}\right] \phi_1(t) - \sqrt{E_s} \sin\left[(i-1)\frac{\pi}{2}\right] \phi_2(t) \right\}$$

QPSK Spektrumu ve Bant Genişliği

20

- Sıfırdan sıfıra bant genişliği R_b
  - ▣ BPSK bant genişliğinin yarısı

QPSK Bit Yanılgı Oranı

21

- AWGN kanalı için,
  - ▣ Aynı enerji verimliliği ile iki kat daha fazla bant genişliği verimi
  - ▣ $P_{e,QPSK} = Q\left(\sqrt{\frac{2E_b}{N_0}}\right)$
- Sembol yanılgı oranı BPSK ile aynı değil!

DPSK

22

- Referans sinyaline ihtiyaç duyulmadığı için alıcı karmaşıklığı azaltılmıştır.
  - Enerji veriminde azalma!
- Klasik PSK işaretine göre 3 dB daha kötü sonuca sahiptir.

Sabit Zarf Modülasyonu

- Taşıyıcı genliğinin sabit olduğu doğrusal olmayan modülasyon
- Sabit zarf modülasyonları daha fazla bant genişliğine ihtiyaç duyar.
  - İkili frekans kaydırmalı modülasyon (BFSK)
  - En küçük kaydırmalı modülasyon (MSK)
  - Gauss en küçük kaydırmalı modülasyon (GMSK)
- Bant genişliği veriminin daha önemli olduğu uygulamalar için uygun değildir.

İkili Frekans Kaydırmalı Modülasyon, BFSK

24

- Genliği sabit olan taşıyıcı frekansı mesaj değerine bağlı olarak farklı iki frekans değeri alır.

- $s_{FSK}(t) = \sqrt{\frac{2E_b}{T_b}} \cos(2\pi f_c \pm 2\pi\Delta f)t$

- $2\pi\Delta f$: sabit offset

- Sürekli olmayan FSK – iki ayrı osilatör devresi

$$s_{FSK}(t) = v_H(t) = \sqrt{\frac{2E_b}{T_b}} \cos(2\pi f_H t + \theta_1)$$

$$s_{FSK}(t) = v_L(t) = \sqrt{\frac{2E_b}{T_b}} \cos(2\pi f_L t + \theta_2)$$

BFSK Yanılgı Oranı

25

- AWGN kanalı için uyumlu alıcı yanılgı oranı,
- $P_{e,FSK} = Q\left(\sqrt{\frac{E_b}{N_0}}\right)$
- Uyumlu olmayan alıcı yanılgı oranı,
- $P_{e,FSK-NC} = \frac{e^{-E_b/2N_0}}{2}$

En Küçük Kayma Modülasyonu, MSK

26

- Sürekli faza sahip FSK
- Spektral verimi yüksek olduğundan gezgin kablosuz sistemler için uygundur.

Birleştirilmiş Doğrusal ve Sabit Zarf Modülasyon Teknikleri

27

- Genlik ve fazın/frekansın aynı anda değiştirilmesi
- Etkin güç kullanımı
- Etkin bant genişliği kullanımı
- M kipleme
  - 2 veya daha fazla bit bir sembol oluşturur.
  - Bant sınırlı kanallarda etkili bir yöntem
  - Yanılgı başarımı ve güç verimliliği azalır.

M – PSK

28

□ M olası değer

□ $s_i(t) = \sqrt{\frac{2E_s}{T_s}} \cos\left(2\pi f_c t + \frac{2\pi}{M}(i-1)\right)$

□ $\theta_i = 2(i-1)\pi / M$

□ $E_s = (\log_2 M)E_b$

□ $T_s = (\log_2 M)T_b$

Dördün GM (QAM)

29

- Fazın yanında genliğinde değiştirilmesiyle gerçekleştirilen modülasyon
- $$s_i(t) = \sqrt{\frac{2E_{\min}}{T_s}} a_i \cos(2\pi f_c t) + \sqrt{\frac{2E_{\min}}{T_s}} b_i \sin(2\pi f_c t)$$
- Sembol genlikleri ve semboller arasındaki uzaklıklar sabit değildir.
- Güç ve bant genişliği verimi M-ary PSK ile benzerdir.

M – FSK

30

- Bant genişliği verimi artan M ile azalır.
- Tüm sinyaller dikgen olduğu için güç verimi M ile artar.

- $$s_i(t) = \sqrt{\frac{2E_s}{T_s}} \cos\left(\frac{\pi}{T_s}(n_c + i)t\right)$$

Sönümlü ve Çok Yol Kanallarında Modülasyon Başarımı

31

- Bit yanılğı oranı (BER)
  - Başarım için bilgi verir.
  - Yanılğının türü hakkında bilgi vermez.
- Servis kesilme olasılığı

Yanılğı Oranları

32

- ▣ Farklı modülasyon teknikleri için,
- Sönümlü kanalda yanılğı oranı ile ortalama SNR arasında ters orantılı ilişki
- AWGN kanalında yanılğı oranı ile SNR arasında üstel ilişki.
- Sönümlü kanallarda aynı başarıım için çok daha yüksek SNR artışına ihtiyaç duyulur.
- BER başarıımının arttırılması için yanılğı denetim kodlarına ihtiyaç duyulur.

Frekans Seçici Sönümlü Kanallarda Başarım

33

- Semboller arası girişim sonucu düşürülemeyen BER değerleri
  - Azaltılamayan BER katları
- BER hesaplamaları için bilgisayar benzetimleri

Kaynak

34

- *Wireless Communications, Principles and Practice*
  - Theodore S. Rappaport